

LLORENÇ SOLER

J. M. García Ferrer
Martí Rom

10. Filmo/videografia

► Filmografia

> Director-Realitzador. Cinema comercial en 35 mm.

- 1966 *El cine, un arte de nuestro tiempo*. Curtmetratge. Producció Teletecnica Internacional.
- 1978 *La sang* (La Sangre). Curtmetratge de la sèrie "Noticiari Català". Producció: Institut del Cinema Català.
- 1980 *Els orígens del catalanisme polític*. Curtmetratge de la sèrie "Imatges i Fets dels Catalans". Producció Institut del Cinema Català.
Mancomunitat Catalana. Curtmetratge de la sèrie "Imatges i fets dels catalans". Producció Institut del Cinema Català.
- 1982 *Una terra entre terra i mar*. Curtmetratge de la sèrie "Notícia de Catalunya". Producció I.C.C.

> Cinema independent en 16 mm⁷

- 1966 *52 Domingos*. Curtmetratge.
- 1968 *D'un temps, d'un país* (Raimon). Migmetratge.
- 1969 *El largo viaje hacia la ira*. Curtmetratge.
- 1970 *Quejío*, de Salvador Távora. Llargmetratge. Producció Palcia.
El altoparlante. Curtmetratge.
Noticiero RNA.
Carnet de identidad. Curtmetratge.
Film sin nombre. Curtmetratge.
Seamos obreros. (Inacabada) Curtmetratge.
Biopsia de una silla sola. (Inacabada) Curtmetratge.
- 1973 *La enfermedad alcohólica*. Curtmetratge. Producció Palcia.
- 1974 *Un mar llamado Sahara*. (Inacabada) Curtmetratge.
- 1975 *Sobrevivir en Mauthausen*. Migmetratge.
¡Torera! Curtmetratge.
Cantata de Santa María de Iquique. Producció "Agermanament". Corealitzada amb Jaume Rodri. Curtmetratge.
- 1976 *Cerdà, una obra malograda*. Migmetratge.
Gitanos sin romancero. Migmetratge.⁸
- 1977 *Antisalmo*. Curtmetratge.
Votad, votad, malditos. Curtmetratge.
Autopista: Unha navallada a nosa terra. Migmetratge⁸
- 1978 *Condenados a beber*. Migmetratge⁸
O monte e noso. Migmetratge.⁸

⁷ Si no s'indica el contrari, totes aquestes pel·lícules són de producció pròpia. A més, en tots els casos l'autor n'ha estat també l'operador, el guionista i el muntador.

⁸ Aquests films pertanyen a l'etapa de treball al País Gal·lec.

1980 *Más allá de las rejas*. Curtmetratge.

> **Cinema independent en 16 mm. Realitzador per encàrrec:**⁹

- 1965 *Pirineos de Lérida*. Finançada per l'Oficina Municipal de Turisme de la Poble de Segur. Guió: Josep Ma. Espinàs. Curtmetratge.¹⁰
Será tu tierra. Finançada pel Patronat Municipal de l'Habitatge de Barcelona. Migmetratge.
- 1976 *Seminario de arquitectura en Compostela*. Finançada pel Colegio de Arquitectos de Galicia. Migmetratge.
- 1981 *L'altra normalitat*. Guió de Ferran Miquel. Finançada pel Patronat de Disminuïts Psíquics de l'Ajuntament de Barcelona. Curtmetratge.

> **Fotografia i Càmera**

- 1968 *Espanya '68*. Curtmetratge. 16 mm. Direcció Helena Lumbreras. Producció Unitelefilm (Itàlia)
- 1970 *Swendenborg*. Migmetratge. 16 mm. Producció i direcció Antoni Padrós.
Full Blanc. Migmetratge. 16 mm. Producció i direcció Manuel Muntaner.
- 1976 *Cascar el huevo*. Curtmetratge. 16 mm. Producció i direcció Jordi Bayona.
- 1977 *Arri, arri*. Curtmetratge. 16mm. Producció i direcció Jordi Bayona.
- 1980 *D'un roig encès* (Miró). Curtmetratge. 16 mm. Producció i direcció Josep Miquel Martí Rom.
El final. Curtmetratge. 35 mm. Producció L'Os pedrer. Direcció Enric Banqué.
Instants. Curtmetratge. 35 mm. Producció D'Ocón Films. Direcció Joan Guitart.
Néctar de vida. Curtmetratge. 35 mm. Producció Teide. Direcció Francesc Herrera.
Retorn. Curtmetratge. 35 mm. Producció D'Ocón Films. Direcció Pere Vila.
- 1981 *Liceu, un teatre cap a l'any 2000*. Curtmetratge. 35 mm. Producció Institut del Cinema Català. Directors Manuel Cusó i Xavier Fábregas.
Parcs Naturals. Curtmetratge. 35 mm. Producció Diputació de Barcelona- I.C.C. Direcció Albert Abril. Producció Teide.
- 1982 *Som i serem*. Llargmetratge. 35 mm. Producció I.C.C. i Serveis de Cultura Popular. Direcció Jordi Feliu.
Comunicat oficial. Curtmetratge. 35 mm. Producció D'Ocón Films. Direcció Josep Ma. Canyameres.
Com un adéu. Llargmetratge. 35 mm. Producció D'Ocón Films. Direcció Pere Vila.
Tarragona 82. Curtmetratge. 35 mm. Producció Teide. Director Josep Maria Forn.
Interior rojo. Llargmetratge. 35 mm. (Fotografia 2ª Unitat). Producció Fígaro Films. Direcció Eugeni Anglada.
La bruixa bona del sud. Curtmetratge. 35 mm. Producció Fígaro Films. Direcció Jose Mª Serra.
Puny Clos. Curtmetratge. 35 mm. Producció Teide. Direcció Ildefons Durán.
Foc. Curtmetratge. 35 mm. Producció I.C.C. Realització col·lectiva.

⁹ Si no s'indica el contrari, l'autor n'ha estat també operador, guionista i muntador.

¹⁰ Film premiat en el "Concurso Nacional de Cine Turístico", 1965.

- Parleu quan sentiu el senyal*. Curtmetratge. 35 mm. Producció Teide. Direcció Toni Verdaguer.
- Somni d'un carrer*. Migmetratge. 35 mm. (Fotografia 2ª unitat). Direcció Els Comediants i realització Joan Martí.
- Miró i Barcelona*. Curtmetratge de la sèrie "Notícia de Catalunya". 35 mm. Direcció Albert Abril. Producció I.C.C.
- Una terra entre terra i mar*. Curtmetratge de la sèrie "Notícia de Catalunya". 35 mm. Direcció pròpia. Producció I.C.C.
- El rei i el carboner*. Migmetratge. 35 mm. Direcció Joan Guitart. Producció Antoni d'Ocón.
- 1983 *Carnaval'83*. Migmetratge. 35 mm. Director Jordi Cadena. Producció TEM, Productores Asociados.
- La laguna històrica*. Migmetratge. 35 mm. Director Jordi Cadena. Producció TEM, Productores Asociados.
- Normalització lingüística*. Curtmetratge. 35 mm. Producció I.C.C. Direcció Albert Abril.
- Notícia d'ahir*. Curtmetratge. 35 mm. Producció I.C.C. Direcció Joan Guitart
- El retaule d'Arenys*. Curtmetratge. 35 mm. Direcció Agustí Espriu. Producció D'Ocon Films.
- Nina trencada*. Curtmetratge. 35 mm. Direcció i Producció Josep Ma. Serra.
- Ferrocarrils de Catalunya*. Curtmetratge. 35 mm. Direcció Jordi Cadena. Producció Figaro Films.
- Gritos a ritmo fuerte*. Llargmetratge. 35 mm. Direcció José Ma. Nunes. Producció Nunes & TMC i altres.
- Aventures d'un trinxeraire*. Curtmetratge. 35 mm. Direcció Josep Ma. Canyameras. Producció Videotes.
- Foscor*. Curtmetratge. 35 mm. Direcció Josep Ma. Serra.
- 1988 *L'home de neó*. Llargmetratge. 35 mm. Direcció Albert Abril. Producció Virginia Films.
- 1989 *Una dona al meu jardí*. Llargmetratge. 35 mm. Direcció A. Padròs i O. Martí. Producció Films del Vertigen.
- La Bañera*. Llargmetratge. 35 mm. Direcció Jesús Garay. Producció Figaro Films.
- Rateta, Rateta*. Llargmetratge. 35 mm. Direcció Francesc Bellmunt. Producció "Fair Plai".
- 1991 *L'Última frontera*. Llargmetratge. 35 mm. Direcció Manuel Cussó-Ferrer. Producció "Kronos"
- 1993 *Ivorsí*. Migmetratge. 35 mm. Director Josep Ma. Canyameres. Producció Videotes.
- To blow one's brains out*. Curtmetratge 35 mm. Director Manuel Balaguer. Producció Virginia Films.
- 1993 *Xafar*. Curtmetratge en 35 mm. Director Manuel Balaguer. Producció CIRK (Barcelona)

> Càmera¹¹

- 1967 *I després ningú no riurà*. Producció Pedro Portabella. Realització Manel Esteban. Curtmetratge.
- 1970 *El cuarto poder*. Migmetratge. Realització del "Colectivo de Cine de Clase".
Xirinacs. Curtmetratge. Producció "Grup de producció"
- 1972 *Ponsati, 3ª peça*. Migmetratge. Realització Fernando Moral.
- 1974 *Viaje a la explotación*. Migmetratge. Realització "Cooperativa de Cine Alternativo"
- 1975 *Ceremonia de la confusión*. Curtmetratge. Director Jordi Cadena.
- 1976 *Can Serra: La objeción de conciencia en España*. Migmetratge. Realització: "Cooperativa de Cine Alternativo".
- 1977 *La dona, el born. La marxa de la llibertat*. 3 Curtmetratges. Sèrie *Noticiaris*. Realització. "Cooperativa Cine Alternativo".
Xirinacs. Curtmetratge. Producció Escuela de Medios Audiovisuales (EMAV)
- 1980 *Les energies*. Curtmetratge. Realització "Cooperativa Cine Alternativo".

> Muntador

- 1980 *Malapata*. Llargmetratge. 16 mm. Director Carlos Piñeiro. Producció "Equipo Imaxe", La Coruña.
Nèctar de vida. Curtmetratge. 35 mm. Director Francesc Herrera. Producció Teide, Barcelona.

> Productor

- 1964 *España violenta*. Curtmetratge. 35 mm. Director Juan Piquer. Marca de producció "Filmagen".¹²

> Secretari de rodatge

- 1966 *Ditirambo*. 35 mm. Director Gonzalo Suárez. Producció Hersua Interfilms. Llargmetratge.

> Col·laboracions en altres films

Ha intervingut i col·laborat en alguns aspectes de la producció, amb els cineastes següents i pel·lícules:

- 1966 *Ditirambo vela por nosotros* i *El horrible ser nunca visto*. Dos curtmetratges en 16 mm realitzats per Gonzalo Suárez.
- 1976 *Ikurriñaz filmera*. Curtmetratge en 16 mm realitzat per Juan B. Heinink (Euzkadi).
- 1977 *Entre la esperanza i el fraude*. Llargmetratge en 16 mm realitzat per la Cooperativa de Cine Alternativo.

¹¹ Aquí es fan constar totes les pel·lícules en què ha treballat com a operador, però en les quals no ha estat responsable absolut de la fotografia, ja que aquest és un treball d'equip. Tots aquests films són en 16 mm.

¹² Aquest film va ser prohibit per la censura.

► **Videoinstal·lacions**

1993 *¡Oh, Santiago!* per encàrrec de la Universitat de Santiago de Compostela.

> **Realitzador de televisió**

1984 *Galeria Oberta*. TV3. Amb documentals com *El Comic*, *Cultura a les presons*, *Els negres*, *Músics*, etc.

1985-86 *Trossos*. TV3. Amb documentals com *Circ*, *La transició*, etc.

1986 *In Memoriam*, documental sobre la Guerra Civil espanyola, per a TV3, amb guió de Dolors Genovès

1988 *Que patines, Laura?*. Obra dramàtica sobre un guió de Maria Antònia Oliver, produïda per TV3.

Lorgan. Programa pilot per a TV, gènere ficció.

1989 *Cada tarde a las cinco*. Documental de producció pròpia emès per TV2 (Catalunya).

1990 *Victorino, el toro*. Documental produït per Canal Plus-Espanya.

1991 *Barcelona Mediterránea*. Programa musical de la sèrie documental *Transeuropea*, coproducció *La sept* (França) TV3 (Catalunya).

Cuba ¿callejón sin salida?, coproducció pròpia associada amb Editmedia TV, per a diverses televisions internacionals. Documental.

Desig. Obra dramàtica sobre la peça teatral de J.M. Benet i Jornet, per a TV3. *La música*. Capítol de la sèrie *Made in Barcelona*, documental, en coproducció TVE (Espanya)-NHK (Japó).

1992 *Francesc i Lluís*. Documental, coproducció pròpia associada amb Editmedia TV. *Barcelona. De la ciudad a la metrópolis*. Documental per a Televisió produït per Olimpiada Cultural-Institut de Cinema Català.

1993 *Ciudadanos bajo sospecha*. Documental, producció pròpia associada amb Área de Televisión, S.L, exhibit a TV1.

La Puissance et la gloire. Documental de la sèrie "Les cisterciens en Europe", produïda per Traco Films, París (França).

1994 *L'oblit del passat*. Sèrie de sis documentals sobre el Patrimoni de la Humanitat, (Egipte, Iemen, Síria/Jordània, Itàlia, Catalunya/Andorra), direcció de Jordi Llompart i producció de TV3.

1995 *Un asunto de mujeres*. Documental produït per Canal Plus-Espanya, sobre el tema de l'avortament a Espanya.

Mi vecino es un internauta. Documental produït per Canal Plus-Espanya, sobre el tema de les autopistes de la informació.

1996 *L'oblit del passat*. Segona part, amb nous capítols sobre el Patrimoni de la Humanitat (Etiòpia, Israel, Al-Andalus, França, Grècia, Mediterrània, Croàcia/Bosnia), direcció de Jordi Llompart i producció de TV3.

► **Altres treballs realitzats en vídeo, com a *free-lance*:**

1982 *Richard Neutra, arquitecto*. Producció Videoreporter (Barcelona).

1983 *Barreras Arquitectónicas*. Producció Videoreporter (Barcelona).

Segrelles i el mercenari. Producció Videoreporter (Barcelona).

El Senado. Producció Videocomunicació (Barcelona).

Indalecio Prieto. Producció Videoreporter (Barcelona).

1984 *Guastavino, arquitecto en Nueva York*. Producció Cinemedia (Barcelona).

- 1991 *Qualsevol dia, qualsevol hora*. Producció Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.
- 1994 *Història d'un escolà*. Producció Gara Films (Barcelona).
- 1995 *Descubra España*. Sèrie de disset documentals per al Club Internacional del Libro (Madrid), Producció NTC (Barcelona).

► **Vídeo independent, experimental i Vídeo-Art.**

- 1981 *E-Vidències*. Documental.
- Guinovart*. Documental experimental.
- 1983 *Top-Less*. Gravació d'una *performance* pròpia.
- Bilbo*. Documental experimental.
- Sonor*. Experimental.
- 1987 *¡Oh, Calanda!*. Documental.
- 1989 *Gitanos de San Fernando de Henares*. Producció "Presencia Gitana" (Madrid).
- 1993 *Santiago en el Camino*. Documental experimental, producció pròpia, associada amb "Sed de Films", Barcelona.
- ¡Oh, Santiago!*. Videoinstal·lació (cinc canals), per a la Universitat de Santiago de Compostela, Capella del Palau de Fonseca.
- 1994 *Xaus en acció*. Documental sobre una acció del pintor Xaus.

► **Director de fotografia en TV, sobre suport vídeo.**

Entre altres:

La sèrie *Magic Bruffi* d'Antoni D'Ocón; *Centelles* -capítol pilot de la sèrie "El Arte en la Guerra Civil española" -de Viciano; el capítol pilot de la sèrie *El zoo del zodíaco* (coproducció França-TV3); *Made in Barcelona* (coproducció NHK Japón-TVE); *Desig*, programa dramàtic de TV3, i *La memòria dels edificis*, programa documental sobre Arquitectura, produït per B-COM, per a TV3.

► **Altres**

Des de 1981 fins al 1992 realitza diversos treballs en vídeo **institucional, didàctic i industrial** per a diversos clients i encàrrecs.

► **Teatre**

A partir de 1990 s'introdueix en el camp de l'espectacle teatral com a dissenyador d'il·luminació, i hi treballà en les obres següents:

- 1990 *Residuals*, de Jordi Teixidó. Direcció Jordi Mesalles.
- 1990 *Alfons V*, de Muñoz Pujol. Direcció Jordi Mesalles.
- 1991 *Desig*, de J.M. Benet i Jornet. Direcció Sergi Belbel.
- 1992 *Carícies*. Autor i director Sergi Belbel.
- 1992 *La filla del mar*, d'À. Guimerà. Direcció Sergi Belbel.
- 1995 *Teatre del Liceu*. Dissenya la il·luminació de l'acte oficial de col·locació de la primera pedra de les obres de reconstrucció.

► Premis i mencions a la seva labor professional

- 1983 La Generalitat de Catalunya li concedeix el Premi a la millor labor professional, per la seva fotografia a les pel·lícules *Viatge a l'última estació* (d'Albert Abril) i *Com un adéu* (de Pere Vila).
- 1984 L'Asociación de Empresas de Vídeo de Barcelona (ACEVIP) li atorga el seu reconeixement com a millor realitzador de vídeo pels seus treballs en l'empresa privada.
- 1993 La Generalitat de Catalunya li atorga per segona vegada el Premi a la millor labor professional, per la seva fotografia en el film *L'última frontera*, de M. Cussó

► Premis a treballs propis

- 1965 *Pirineos de Lérida*. Premi Nacional de Cine Turístico, Ministerio de Información y Turismo, Madrid.
- 1969 *El largo viaje hacia la ira*. Premi de la Crítica Internacional (FIPRESCI) al Festival Internacional de Cine Documental de Leipzig (DDR).
- 1970 *La feria del caballo*. Premio Nacional de Cine Turístico, Madrid.
El altoparlante. Premi de la productora Filmscontacto a la millor producció de Cinema Independent.
- 1976 *Cantata de Santa María de Iquique*. Gran Premi del Festival Internacional de Cine Documental de Bilbao.
- 1987 *Lorgan*. Menció especial per les seves innovacions tècniques a la Mostra de Cinema del Mediterrani, València.
- 1994 *Ciudadanos bajo sospecha*. Primera menció al Premi Comunicació i Benestar Social, Ajuntament de Barcelona.
- 1995 *Carta d'un escolà*. Menció honorífica en reconeixement a la seva factura tècnica. 7è Festival de Cinema de Girona.
L'oblit del passat. Menció honorífica en el 43th. Columbus International Film & Video Festival (Ohio, USA).

► Activitats didàctiques

- 1978-1981 Projecta, redacta i dirigeix els Cursos de Cinematografia del CEI (Centro de Enseñanzas de la Imagen), a Barcelona.
- 1986-1987 Imparteix Seminaris sobre "Cámara y Lenguaje Televisivo" a l'IDEP (Instituto de Enseñanzas Politécnicas de Barcelona).
- 1987 Imparteix dos cursets sobre "Formación de Reporteros" E.N.G, a TV3.
- 1987-1991 Dicta cursos sobre llenguatge televisiu i realització a la televisió per alumnes de F.P. (branca imatge), a l'Institut Verge de la Mercè, de Barcelona.
- 1990 Seminari sobre llenguatge televisiu impartit als periodistes del Departament d'informatius de Canal Plus, Madrid.
- 1991 Dues conferències sobre la utilització artística de la il·luminació en el cinema i en el vídeo per als alumnes de la Facultat de Belles Arts (Dpt. Audiovisuals), de Barcelona.
- 1991-1992 Dos cursets sobre gènere Documental al Centre Calassanç (EFP), de Barcelona.
- 1993 Seminari sobre el Documental Televisiu impartit a l'Escola de Imaxe e Son del Centro Galego de Artes da Imaxe de A Coruña.
Participa en la redacció del programa didàctic de l'Escola Superior de Cinema i Vídeo de Catalunya, a Barcelona.
- 1996 Professor associat a la Universitat Pompeu Fabra.

11. Bibliografia

► Llibres

- ANTOLÍN, Matías. *Cine Marginal en España*. 24 Semana Internacional de cine de Valladolid, 1979 pp 61 a 73. "Lorenzo Soler: Solo ante el peligro".
- BATLLO, Jordi; ESPELT, Ramón i LORENTE-COSTA, Joan. *Conèixer el cinema*. Generalitat de Catalunya. Dept. d'Ensenyament, 1985. "L'art i l'ofici: un director de fotografia" pp. 123-125.
- GONZÁLEZ, Manuel (Coordinador). *Llorenç Soler, dunha beira a outra*. Centro Galego de Artes de Imaxe. Xunta de Galicia. A Coruña, 1994.
- SOLER, Llorenç. *Curso General de Cinematografía*. CEI, Barcelona 1978
- SOLER, Llorenç. *Si lo sé, no vengo*. Ed. Saco Roto, Barcelona 1982 (Còmics)
- SOLER, Llorenç. *Manual Operativo del Realizador de Televisión*. CEI, Barcelona 1987
- SOLER, Llorenç. *La Televisión: Una metodología para su aprendizaje*. Gustavo Gili, Barcelona i Mexico, edicions de 1988, 1991 i 1994
- SOLER, Llorenç. *Manual para reinventar lo cotidiano*. Colección Esquíu de poesía XXXV. Esquíu - Ferrol, 1989
- SOLER, Llorenç. *Desnudos frente a las tecnoimágenes*. No editat
- SOLER, Llorenç. *El documental en Tiempos de la Televisión*. Pendent edició, 1996

► Revistes i altres publicacions periòdiques

- AMETLLER, Carles. *IDEP*, Barcelona abril 1989. "Cicle de cine d'autor. Llorenç Soler, documentalista de la comunicació".
- ANTOLIN, Matías. *Ozono* núm 27, Madrid desembre 1977. "Reflexiones de un ácrata. Lorenzo Soler, un guerrillero del cine".
- ANTOLIN, Matías. *Punto y Coma* núm 7, p. 15, Barcelona, 1ª quinzena maig 1978. "El documental progresista de Llorenç Soler".
- ANTOLIN, Matías. *Ozono* núm 32, pp. 52-53, Madrid maig 1978. Porter Moix, Ribas, Soler. "Cine político: un debate".
- ASDREC, AGRUPACION SINDICAL DIRECTORES-REALIZADORES ESPAÑOLES DE CINEMATOGRAFIA. Madrid, 9 de maig 1975. "Certificado censal".
- AZPIAZU ZULETA, Miguel. *Cinestudio* núm 80, pp. 17/18, Madrid desembre 1969. "Festival de cine de 16 mm de San Sebastian".
- BILBATUA, Miguel. *Nuestro Cine* núm 61, pp. 42-43, Madrid maig 1967. "Cine documental independiente catalán".
- BOIX ANGELATS, Jaume. *El País*, Barcelona 12-1-95, p. 60. "L'oblit del passat. La informació en defensa del patrimoni cultural de la humanitat".
- C.E.I. NOTICIAS núm 6, Barcelona. "El 'docto' del mes. Este mes... Lorenzo Soler".
- CARBALLA, Xan. *A nosa terra* núm 585, 2 setembre 1993. "Llorenç Soler".
- COLEGIO MAYOR PIO XII. Madrid gener 1972. "Cuestionario I Jornadas Cine Independiente Catalán".
- DELCLÒS, Tomás; FANÈS, Félix i MARTÍ, Octavi. *El Viejo Topo* núm 7, pp 55 a 59, Barcelona abril 1977. "Cine Militante. Coloquio".
- FONT, Domènec. *Tele-Expres*, Barcelona, 3 juliol 1975. "Alternatives per a un cinema català II. Possibilisme i marginació".
- GIMÉNEZ RICO, Antonio. *Cinestudio* n. 65, p. 23, Madrid gener 1968. "Nuevo cine catalán. Los Cortometrajes. 52 Domingos".

- GONZÁLEZ, Miguel Angel. *Cinema 2002*. núm 12, p. 60, Madrid febrer 1976. "Bilbao 75: XVII Certamen Internacional de Cine Documental y Cortometrajes".
- JOAN DE SERRALLONGA núm. 18, Barcelona setembre 1979. "Lorenzo Soler, el tándem pintura-cine".
- MARTÍNEZ SILES, José i ROM, Martí. *Cinema 2002* núm 22, pp. 71 a 75, Madrid desembre 1975. "Entrevista con Lorenzo Soler".
- MARTÍNEZ SILES, José. *En Punta* núm 21, pp. 36-37, (1976). "Los fotogramas políticos de Lorenzo Soler".
- MATIA, Luís María. *Cinema 2002* núm 24, p. 47, Madrid febrer 1977. "XVIII Certamen Internacional de Cine Documental y de Cortometraje de Bilbao".
- MATIA, Luís M. *Deia*, Bilbao 3 desembre 1977. "Certamen Internacional de Cine Documental de Bilbao. *Votad, votad, malditos*, clara aspirante a uno de los premios".
- MERCADER, Albert. *Nou Diari*, Tarragona 25 novembre 1994. "Xaus pintarà al port de Tarragona dos grans murals".
- MOLINA FOIX, Vicente. *Nuestro Cine* núm 77-78, p. 74, Madrid nov/des 1968. "Imagen del cine independiente español. Cataluña: A propósito de Lorenzo Soler".
- RODRIGUEZ SANZ, Carlos. *Nuestro Cine* núm 67, p. 56, Madrid nov. 1967. "España en Pesaro".
- ROM, Martí. *Cinema 2002* núm. 22, pàg. 71, Madrid, desembre 1975. "Entrevista con Lorenzo Soler. (Casi) un pionero de la marginalidad".
- ROM, Martí. *Cinema 2002* núm. 57, pàg. 57, Madrid, novembre 1979. "Lorenzo Soler: de los pocos que han logrado cerrar la puerta del pasillo".
- ROM, Martí. *Nueva Lente* núm 105, p. 31, Madrid maig 1981. "La Mancomunitat de Catalunya, de Lorenzo Soler".
- ROM, Martí. *Nueva Lente* núm 106, pp. 43-44, Madrid juny 1981. "Els curtmetratges de la "Setmana de Molins de Rei": *Más allá de las rejas i Origen del catalanisme polític*, de Lorenzo Soler".
- ROM, Martí. *Nueva Lente* núm. 121, p. 49, Madrid setembre 1982. "Cortos y vídeos de la XXIII Semana Internacional de Cine de Barcelona: *Guinovart i Videoexperiencia PS-1*, de L. Soler".
- SALADRIGAS, Robert. *El Correo Catalán*, Barcelona 26 juliol 1967. "Dos valencianos con una cámara en medio".
- SOLER, Llorenç. *Objetivo?* 1966. "Intento de aproximación crítica a *Noche de vino tinto*".
- SOLER, Llorenç. *Objetivo?* 1966. "José María Nunes, un hombre en libertad".
- SOLER, Llorenç. *Objetivo?* 1966. "*La Busca*".
- SOLER, Llorenç. *Gener* 1996. "Notas desordenadas entorno a un rodaje".
- SOLER, Llorenç. *Objetivo?* 1967. "Crítica de los films presentados a la IV Semana del Nuevo Cine Español de Molins de Rei".
- SOLER, Llorenç. *Objetivo?* 1967. "*El momento de la verdad*".
- SOLER, Llorenç. 1968? "Notas a *52 Domingos*".
- SOLER, Llorenç. "Algunas puntualizaciones sobre cine independiente y 3 films".
- SOLER, Llorenç. *Nuestro Cine* núm 77/78, Madrid 1968. "Cuestionario".
- SOLER, Llorenç. *Nuestro Cine* núm 103-104, pp. 12 a 14, Madrid nov/des 1970. "Informe sobre el festival de cine en 16 mm de San Sebastián".
- SOLER, Llorenç. *Cine-Club Ingenieros*, Barcelona 24 febrer 1973. "Sesión de cine independiente-4".
- SOLER, Llorenç. *Cine-Club Ingenieros*, Barcelona novembre 1975
- SOLER, Llorenç. 1976. "Cita en Pesaro".

- SOLER, Llorenç. *Mundo* núm 1901, Barcelona 27-11-76. "Carta abierta sobre el cine marginal".
- SOLER, Llorenç. *Userda* núm 3. "Cine ecologista: Experiencia de un realizador".
- SOLER, Llorenç. *Userda* núm 14. "Nucleares en el plan".
- SOLER, Llorenç. 1978? "La experiencia de *O monte e noso*".
- SOLER, Llorenç. *Cinema 2002* núm 50, pàg. 27, Madrid abril 1979. "Cartas a la redacción. Desde el fondo de su cabreote y con 'ira santa'".
- SOLER, Llorenç. "Congrés de Cultura Catalana", Barcelona maig 1979. Ponència: "Situación general del cine en Catalunya".
- SOLER, Llorenç. *Seminci* Valladolid 15-10-79, p 2. "Cine al margen de..."
- SOLER, Llorenç. *Joan de Serrallonga* núm 20, Barcelona noviembre 1979. "Cine al margen de..."
- SOLER, Llorenç. *CEI*, Barcelona diciembre 1979. "La cámara cinematográfica, un inútil juguete".
- SOLER, Llorenç. *Ajoblanco* núm 54, p. 50-51, Barcelona abril 1980. "Nuestro cine marginado de cada día, marginanoslo hoy..."
- SOLER, Llorenç. *El País*, Madrid 27 agost 1980. "Cartas al Director. La nada i el NO-DO".
- SOLER, Llorenç. *Nueva Lente* núm 97, pp. 55-57, Madrid set. 1980. "Cine ¿aprendizaje o enseñanza?"
- SOLER, Llorenç. 1980? "Unas anotaciones a *Más allá de las rejas*".
- SOLER, Llorenç. 1980. "Molins de Rei, historia de una cinefilia".
- SOLER, Llorenç. *Nueva Lente* núm 100, pp. 72-73, Madrid diciembre 1980. "El documental, realidad e imaginación".
- SOLER, Llorenç. 1983. "José Mª Nunes, un cineasta en libertad".
- SOLER, Llorenç. *Cinema 2001* núm. 1, pp. 62-63, Madrid setembre 1983. "Video versus cine (1)"
- SOLER, Llorenç. *Cinema 2001* núm. 2, pp. 62-63, Madrid noviembre 1983. "Video versus cine (2)"
- SOLER, Llorenç. *Cinema 2001* núm. 3, pp- 72-73, Madrid diciembre 1983. "Video versus cine (3)"
- SOLER, Llorenç. *Cinema 2001* núm. 6, pp. 52-53, Madrid març 1984. "Video versus cine (4)"
- SOLER, Llorenç. *La Vanguardia*, Barcelona 10 març 1984, p. 29. "El vídeo entra en la era del grafismo electrónico".
- SOLER, Llorenç. *ON* núm 63. Barcelona 1985. "Escenarios Naturales".
- SOLER, Llorenç. *Centre d'iniciatives i Experimentació per a joves*. La Caixa, Barcelona 10-11-87. "Concurs de Camera a mà. Del cinema-ull al vídeo-jo. Existeix la càmera?"
- SOLER, Llorenç. *Avui*, Barcelona 4 juny 1989. "La revolució de les imatges".
- SOLER, Llorenç. *IDEP Vídeo Associació*, Barcelona abril 1990. "Cicle de vídeo d'autor XI. Carles Comas".
- SOLER, Llorenç. "El vídeo i la muerte del cine".
- SOLER, Llorenç. *TGV* (Revista d'Humanitats) núm. 4, pp. 44-45, Barcelona estiu 1993. "Lamento por una televisión impúdica".
- SOLER, Llorenç. Agost, 1993. *Autorretrato*. A "Dunha beira a outra". Centro Galego de Artes de Imaxes. Xunta de Galicia, A Coruña, 1994.
- SOLER, Llorenç. *El País*, Barcelona 2-9-95. "Cartas al Director. La Muerte de Helena Lumbreras".
- SOLER, Llorenç. Barcelona 1995. "In Memoriam. Text per a la presentació a la Filmoteca de la Generalitat d'una sessió sobre Helena Lumbreras".

- SUAREZ, Gonzalo. *Nuestro Cine* núm 54, Madrid 1966. "Ditirambo vela por nosotros. Punto de partida".
- TELE-EXPRES, Barcelona 5 novembre 1977. "Obra Autopista del Atlántico".
- VILAGRASA, José M^a. *El Globo*, Barcelona gener 1988. "Un tebeo en movimiento".

► **Textos sobre la *Central del Curt* i el context marginal**

1. La CDC

- "Una experiencia piloto: Cooperativa de Cine Alternativo. Central del Corto", a *Cinema 2002*, núm. 20, p. 68 (X/1976).
- "Central del Curt...", a *Dirigido por...*, núm. 64, p. 42 (VI/1979).
- "El manifiesto de Almería como punto de partida", a *Cinema 2002*, núm. 10, p. 58 (XII/1975).
- "Convessa amb la Central del Curt", *Arc Voltaic*, núm. 2-3, p. 3 (tardor-hivern de 1977-1978).
- "León: el pueblo fue al cine i vió un cine del pueblo", a *Cinema 2002*, núm. 37, p. 20 (III/1978).
- "León: el pueblo al cine", a *Ozono*, núm. 30, p. 11 (III/1978).
- "Filmoteca: Central del Corto", a *Cinema 2002*, núm. 40, p. 18 (VI/1978).
- "Filmoteca: Central del Corto", a *Dirigido por...*, núm. 51, p. 6 (II/1978).
- "Filmoteca: Central del Curt", a *Dirigido por...*, núm. 74, p. 60 (VI/1980).
- "I Mostra de Cinema Marginal", a *Dirigido por...*, núm. 81, p. 40 (III/1981).
- "I Mostra de Cinema Marginal a Barcelona", a *Nueva Lente* núm. 105, p. 33 (V/1981).
- "Un análisis estadístico de una distribuidora alternativa..." a *Cinema 2002*, núm. 61-62, p. 104 (III-IV/1980).
- "Valoración de la experiencia de una sala alternativa: la Sala Aurora", a *Cinema 2002*, núms. 61-62, p. 70 (III-IV/1980).
- "La Central del Curt una peculiar experiencia: fin de una etapa", a *Dirigido por...*, núm. 99, p. 14 (XII/1982).
- "La Central del curt (1974-1982: Una experiencia alternativa", a *Cinematògraf (Annals de la Federació Catalana de cine-Clubs)*, volum 4, pàg. 483 (1986-1987)

2. Alguns realitzadors de la CDC

- "Colectivo de Cine de Clase", a *Cinema 2002*, núm. 24, p. 68 (II/1977).
- "Helena Lumbreras". Programa de mà de la Filmoteca de la Generalitat, setmana 2-8 octubre 1995.
- "Entre la esperanza i el fraude. Cooperativa de Cine Alternativo", a *Cinema 2002*, núm. 35, p. 50 (I/1978).
- "Entrevista con Joan Martí", a *Dirigido por...*, núm. 68, p. 64 (XI/1979).
- "Dos proyectos de cine infantil: Joan Martí/Rodolfo Pastor", a *Dirigido por...*, núm. 89, p. 42 (I/1982).
- "Joan Martí: *Les arts escèniques* o el otro cine infantil", a *Cinema 2002*, núm. 1, p. 50 (X/1983).
- "Martí Rom: una nueva visión de Miró", a *Dirigido por...*, núm. 70, p. 66 (I/1980).
- "Martí, Miró, Mont-roig: la constelación núm. 24", a *Nueva Lente*, núm. 100, p. 67 (XII/1980).
- "Toni Martí o la encrucijada de un...", a *Dirigido por...*, núm. 67, p. 58 (X/1979).
- "Toni Martí: el compromís amb el país", a *Dirigido por...*, núm. 94, p. 16 (VI/1982).

- "El porqué de un cine político. Manifiesto del Equipo Dos", a *Cinema 2002*, núm. 4, p. 55 (VI/1975).
- "I ahora, ¿qué? Un SOS de Equipo Dos", a *Cinema 2002*, núm. 7, p.71 (IX/1975).
- "Dos realidades de Equipo Dos", a *Cinema 2002*, núm. 8, p. 54 (X/1975).
- "Antoni Padrós, imágenes de la marginación", a *Cinema 2002*, núm. 4, p. 56 (VI/1975).

3. Mostres marginals

- "Grupo de Cine Independiente: La Colmena", a *Cinema 2002*, núm. 4, p. 59 (VI/1975).
- "I Muestra Nacional de cine Alternativo de Almería", a *Cinema 2002*, núm. 8, pàg. 55 (X-1975).
- "IV Xornadas do cine. Ourense", a *Cinema 2002*, núm. 14, p. 64 (IV/1976).
- "As VI Xornadas do Cine. Ourense", a *Cinema 2002*, núm. 39, p. 63 (V/1978).

4. Reflexions sobre la marginalitat

- "La crisis del cine marginal", a *Cinema 2002*, núm. 61-62, p. 101 (III-IV/1980).
- "El cine marginal i los festivales cinematográficos", a *Dirigido por...*, núm. 79, p. 48 (I/1981).
- "Converses de Cinema a Catalunya", a *Dirigido por...*, núm. 83, p. 47 (V/1981).
- "Cine militante", a *El viejo topo*, núm. 7, p. 55 (IV/1977).
- "L'altre cinema... situació actual", a *Fulls de cinema*, núm. 1, p. 14 (hivern del 1978).
- "El cine marginal i la crítica cinematogràfica", a *Fulls de cinema*, núm. 3, p. 14 (deseembre 1978-gener 1979).
- "Assaig per a una valoració cinematogràfica del cinema marginal", a *Fulls de cinema*, núm. 5, p. 8 (hivern del 1979).
- "Muestra de cine experimental", a *Dirigido por...* núm. 86, pàg. 20 (X-1981)
- "El cine experimental: propuestas teóricas", a *Dirigido por...*, núm. 93, p. 24 (V/1982).
- "Cine experimental español: otros films, nuevas anotaciones teóricas", a *Cinema 2001*, núm. 5, pàg. 64 (II-1984).

5. Altres

- "Breve historia acerca del cine marginal...", a *Cinema 2002*, núm. 38, p. 56 (IV/1978).
- "Aproximación al movimiento cineclubístico de Catalunya", a *Cinema 2002*, núm. 38, p. 48 (IV/1978).
- "Grup de producció", a *Cinema 2002*, núm. 38, pàg. 64 (IV-1978)
- "Institut del Cinema Català", a *Cinema 2002*, núm. 38, pàg. 72 (IV-1978)
- "Noticiari de Barcelona", a *Cinema 2002*, núm. 51, pàg. 55 (V-1979).